

AZ IGAZSÁG

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik egyelőre minden hónap végén, később kéthétben.

Ara egy évre 2 forint 20 krajczár. — Megrendelések és dolgozatok Gyergyóditróba (Csikmegye) AZ IGAZSÁG szerkesztőségéhez küldendők.

TÖBB KATH. TANFÉRFIU BUZGÓ KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

P. FELICZIÁN.

A lap tiszta jövedelme hazánk szegény, árva gyermekeinek segélyezésére van szánva.

BUDAPEST—GYERGYÓDITRO.

NYOMATOTT A „HUNYADI MÁTYÁS” INTÉZETBEN.

Ki e füzetet nem akarja megtartani, 10 nap alatt küldje vissza, különben megrendelőnek tekintetik.

A vallás-erkölcs kertjében termett virágokból kötött juliusi koszoru 1886-ra.

1. Sz. Ááron zsidó főpap hv. Kr. e. †.	Sz. Regina szüz †.
2. Sz. Báumbergi Ottó püsp. hv. †.	—
3. Sz. Antinói Heliódor püsp. hv. †.	Sz. Eufemia szüz vt. †.
4. Sz. Augsburgi Ulrik püsp. hv. † 973.	Sz. Berta franczja szüz † 725.
5. Sz. Domiezius remete vt. † 363.	Sz. Görögghoni Ágnes szüz vt. †.
6. Sz. Izaiás próf. vt. Kr. e. † 690.	Sz. Dominika szüz vt. †.
7. Sz. Aistati Villibáld püsk. hv. † 776.	Sz. Florencia szüz vt. †.
8. Sz. Palesztinai Prokopius vt. †.	Sz. Lusztáni Erzsébet királyné † 1339.
9. Sz. Martulai Brikezius püsp. vt. †.	Sz. Everildisz angol szüz †.
10. Sz. Nikápoli Leonezius vt. †.	Sz. Amália özvegy † 772.
11. Sz. Kordovai Abund áldozár vt. †.	Sz. Pelágia szüz vt. †.
12. Sz. Guálberti János abbás hv. † 1073.	Sz. Spanyolhoni Máreziána szüz vt. †.
13. Sz. Kárhágói Jenő püsp. hv. † 505.	Sz. Magyar Margit szüz †.
14. Sz. Bouventura püsp. hv. † 1274.	Sz. Görögghoni Aquilla szüz vt. †.
15. Sz. II. Henrik német császár hv. †.	B. Angelina szüz † 1434.
16. Sz. Zoroárd remete hv. † 1009.	—
17. Sz. Elek remete hv. † 417.	Sz. Mácellina szüz † 397.
18. Sz. Trájektai Frigyes pk. vt. † 838.	Sz. Donáta szüz vt. †.
19. Sz. Koloszai Epáfrász püsp. vt. †.	Sz. Aranka szüz vt. † 856.
20. Sz. Jeruzsálemi József hv. † 52.	Sz. Antiochiai Margit szüz vt. † 295.
21. Sz. Dániel próf. hv. Kr. e. † 520.	Sz. Olga szüz † 978.
22. Sz. Cziprusi Theofil vt. †.	Sz. Mária Magdolna † 45.
23. Sz. Rávenai Apollinár püsp. vt. † 60.	Sz. Olaszlhoni Romula szüz vt. † 590.
24. Sz. Lénónai Urziezin püsp. hv. †.	Sz. Tuscziai Krisztina szüz vt. † 300.
25. Sz. id. Jakab apost. vt. † 44.	Sz. Valentina szüz vt. †.
26. Sz. Verónai Valeus püsp. hv. †.	Sz. Anna, Jézus nagyanyja † 28.
27. Sz. Pántáleon orvos vt. †.	Sz. Lileza szüz vt. † 852.
28. Sz. I. Inceze pápa vt. † 417.	Sz. Beatrix, II. Endre m. kir. özv. †.
29. Sz. Oláv Norvég király vt. †.	Sz. Bethániai Mártha szüz † 84.
30. Sz. Assisi Rufin vt. †.	Sz. Czezáriai Julitta szüz vt. † 303.
31. Sz. Lojalai Ignác J. t. a. hv. † 1556.	Sz. Svédhoni Ilona özv. vt. † 1160.

Mindenkit kérünk e füzet ajánlására!

Előfizetők kéretnek e féleuvre 1 frt 10 krt beküldeni mielőbb.

„Az Igazság“ n. é. előfizetői:

1. Nagyságos és főt. Salamon Alajos főesp.-pléb. Gyergyóditron (Csikm.) —
2. Föt. Benkő Pál pléb. Gy.-Kilyénfalván (Csikm.) —
3. Föt. Both Ferencz pléb. Gy.-Szárhegyen (Csikm.) —
4. Ft. Ferenczy Károly pléb. Gy.-Sz.-Miklóson (Csikm.) —
5. Veress Antal pléb. Gy.-Alfalun (Csikm.) —
6. Ft. Molnár János pléb. Gy.-Ujfalun (Csikm.) —
7. Föt. Avéd István pléb. Gy.-Tekerőpatakon (Csikm.) —
8. T. Szt. Ferenczrendü zárda Gy.-Szárhegyen (Csikm.) —
9. Nt. Tompos Mátyás s. lelkesz Gelenczén (Háromsz. m.) —
10. T. Kórodi Péter III. éves hittanhallg. a Pazmaneumban Bécs. —
11. Tek. gyergyóditrói r. k. polgári iskola. —
12. Ft. P. Angelikusz Máriastern (Bosznia.) —
13. Ft. Beszedits Bertalan pléb. Bánkeszin u. p. Ersekujvár. —
14. Föt. Renda Ferencz pléb. Szetén (Hont m.) —
15. Föt. Kraemer János pléb. Verseghegyen (Pestm. u. p. Aszód.) —
16. Ft. Döllér József pléb. Zserén (Nyitra m. u. p. Nyitra-Ghimes.) —
17. Tek. Baka József r. k. kántortanító Csik-Szt.-Györgyön (Csikm.) Folyt. köv.

Szerkesztői Telephon.

Varjasnak Gy.-Ditrón: Szép gondolatok, időnként fölhasználjuk szívesen. — P. A. Kolozsvár. Gratulálunk, csak rajta! — Nagy J. Bpest. Köszönjük a buzdítást, lesz félreértés talán a nagy cím miatt, de a jövő behízonnyítja, hogy Isten a nevelés ügyben segítségünk marad és szerény lapunk, melyet tapasztalt tanítók közös erővel írunk, nem fog megvettetni senkitől, ki egyszer belépillantott. — N.-Várad. Egy tanító: Bár mindenki szeretné meg az 1-ső számból „Az Igazságot.” — Temesvár, N.-Várad. sat. papnöveldek iholyáinak: Kedves tisztelendő urak! E lap tanügyi, de vegyes tartalmu — szépirodalmi czikkék is olvagadtatnak, s ha bevágók, idején meg is... — Gr. L... i Budapest. Nem várt jószívűséged „Az Igazság” koronázza. — Bécs K. P. urnak Pazmaneumban: Ne csak kíváncsiságból, hanem most lássa és szeretetből is tartsa meg „Az Igazságot” mit keres — téved, ha mást vélt e cím alatt mint: tanügyi igazságokat. — Gelence T. M. urnak: Örömet, de mindenkorra ám! — Róma Col. H. G. Vass A. urnak: Nem csak az 1-ső szám, de a többi is jó Isten után, hogy az ott levő magyar clericus is olvashassa, mert nem lesz talán mindenki theologiae professor? — Mikháza: Orando et laborando itur ad astra! — Gyfvár, egy kicsi papnak izeni a ditrói káplán e lap munkása: Ha a Közö. 17-ik számában tett tréfás felszólítás sokféle gondolatra adott soknak alkalmat, arról ki tehet? szabad gondolni, beszélni — de már ítélni és azt kijelenteni csak az ott kihirdetett lap megtéktintése után szabad: most itt van, olvassa s ítélje bárki, szégyent nem hoz soha senkire — ilyen lesz a többi is! Ez nyugtasson meg mindenkit! B. O. — Dr. Z. Ö. Budapest. Megkaptuk. — Győr Nádasdy urnak: Ha azon környéken sok olyan ember volna, mint a b. e. szentségbirben elhalt osli plébános, akkor a gyakorlati és elméleti dolgok máskép állnának sok kath. iskolánkban. Esztergom: Szerkesztőségünkben csak egy pap van, ki helyen lakik és ennek is, mert a felszólításokat az előfizetésekre olvallta, sok aggodalma volt előbb, de erre fel volt kérve, minden tisztában van. — Temesvár xaxanak: Egy fecske még nem csinál tavaszt! — Piski N. N. urnak: Kollega ur! köszönjük a szívesseget — ki az Igazságra előfizet, az az árvák segélyezésére alapot tesz le! — Komárom: igen, e lap nem hivatalos, sem nem testületi, hanem magánembernek buzgósságából indul — hogy kath. irányú és előfizetésre kath. pap tett felszólítást, azt ne esodálja uram: mi nem is fogunk kezét ismeretlen emberekkel, plane a vallás-erkölesi nevelés dolgában! — Páris, párisi levelezőnknek: Régi ismeretségünk igaz nincs, de szíves figyelméd szerény működésünkre, feljogosít arra rövid idejű barátságunk alapján — hogy olyan dolgozatokat, milyen a beküldött, még sokat kérjek. Párisban a sorbonái jó emlékeim vannak az ott töltött napokból! (T.) — A kath. tanítóknak: Kérem a szíves pártolást, és az árvák számát községében összeírni és a szerkesztőséghez küldeni a helység neve, megye és n. p. megjelölésével. (Folyt. köv.)

Hirdetések is fogadtatnak e lap mellékletéhez — minden szó 2 kr. o. é.

Megjelent: Halotti zsolozsmák és szertartások czimén egy temetési könyv, melyben e magyarul temető papok és kántorok jó utmutatót nyertek. Szerkesztette Ferenczy Károly gysztniklós latin plébános — ára kötve 65 kr., füzve 50 kr. Ajánljuk — megrendelhető a szerkesztőségnél is.

Előfizetési felhívás! egy országszerte ismert s használt, ritka szakértelemmel írt könyvre: Torna-iskola fiú és leányösvendékek tanítására, írta Józsa Sándor ditrói tanító. Mivel a mű elfogyott s naponta keresik jeles volta miatt, a szerkesztőség átvette a jogot, s most 2-ik kiadásban sajtó alá jön. A könyv nem szorul dícséretre — a szakértők ismerik. Ara 1 példánynak füzve 1 frt 40 kr., megrendelhető a szerkesztőségnél. A pénz csak a szétküldéskor fogadtatik; előre csak tudatni kérjük, ki rendel, hogy fölösleges számokat ne nyomassunk. — Ki tornászattal soha se foglalkozott, az is biztos utmutatót nyer e műben!

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOLIKUS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik egyelőre minden hónap végén, később két héten egyszer s i. t.

Ara egy évre 2 frt 20 kr. A tiszta jövedelem hazánk szegény és árva gyermekeinek segélyezésére van szánva mindenkor!

Julius. 1. SZ.

1886.

I. évfolyam.

D. a J. Kr.! Ű. M.!

„A legnagyobb gondot arra kell fordítotok, és egész odaadással azon kell fáradoztok, hogy az ifjuság a szebb jövő reménye, keresztényies nevelésben és tanításban részesüljön.“ XIII. LEO.

Állj az egyenesség mellett rendületlen,

Más kedvéért ne mondj „az Igazság“ ellen!

Bonyhai Ben. Irányadó 53 l.

Előszó a lap cziméhez.

Kedves olvasó! úgy hiszem, már nem ismeretlen előtted azon általános jó irányu mozgalom, mely az egész ker. katolikus világot örvendetesen áthatja, kisebb-nagyobb mértékben, a szerint a mint „Az Igazság“ esalhatatlan öréhez, Jézus Krisztus földi helytartójához, kisebb nagyobb mértékben, tisztelet és fiui szeretettel vonzódnak; mindenütt valamire készülődnek; igen, egy lélekemelő ünnepélyre; s ez „Az Igazság“ esalhatatlan jelenlegi örere, a esodálatos isteni Gondviselés szerinti nagy böles férfiura XIII. LEO pápa ő szentségére vonatkozik.

Ki nem tudja, hogy a jövő 1887-ik évben ő szentsége 50 éves áldozári jubileumát ülendi Isten kegyelméből? — Alig ha van valaki, ki a kath. lapokat olvasta! E jubileum nagy dolog, sokat lelkesit különféle jó irányu dolgokra! a katolikusok a szélrózsa minden irányában buzgólkodnak, magán és hivatalos uton, többféle meglepő készületekkel közös lelki Atyjuk nagy örömmünnepélyére: egyleteket alapítanak, templomokat, kápolnákat, szobrokat emelnek, gyűjtéseket rendeznek jó czélokra stb.

Hát nekünk magyaroknak, erdélyieknek a sok jó és szép példa, tanács és több oldalú buzdításokra nem szabad-e jóra törekennünk?

Ma a liberalisok azt mondják „szabad sajtó“! és visszaélvén ezzel, a gonoszság minden módjait felhasználják — a legnagyobb veszedelembé döntik rosz lapok s könyvekkel az olvasni tudókat s ezek által másokat is, kik őket hallgatják. — Ezek ellen, kiknek ma száma már számlálhatlan mindenütt, tenni kell! A mérget ellen-méreggel kell gyógyítani! Isten mentsen, hogy mi azt hinnők magunkról, hogy egy — a nevelés ügyében, hol a legtöbb baj van — tett toll vonással megszüntetnők a

bajt. Nem, ilyeneket nem álmodunk, de azt akarjuk, hogy a rossz irányú irodalom mérséklőinek táborához szegődve mi is egyesült erővel egy kis gátot emeljünk a rossz ellen. Ne hogy valaki félreértsen! — nem más, mint az iskola s nevelés ügyben — az e téren levő rossz ellen fog e szerény füzet dolgozni: hangya szorgalommal, találoán felhasználva mindent, mi épen idevaló.

Hála a Gondviselésnek, a katolikus nevelés ügy nem áll utolsó helyen sehol, noha mindenütt vannak esküdt ellenségei, kik szóval pennával csak azért dolgoznak, hogy saját rossz elveiket a serdülő nemzedékbe oltás és Krisztus egyházának ellenségeit szaporítsák — ezek ellen nagy hatással küzd a kath. tanügyi irodalom vegyes és önálló lapokban, ide sorakoztunk mi is, midőn egyesült erővel e tanügyi lapocskát megindítottuk.

A nevelés ügy a legfontosabb, mert a nemzetek boldog vagy boldogtalan volta ettől függ; hogy a nevelés jó legyen ennek okvetlen vállalás-e r k ö l e s ö s n e k kell lennie, s e lap erről fog mindig szólni: ez elynek dícső fővezére, a vallás-erkölesség öre, a nevelésügy apostola XIII. LEO pápa ő sz. — Tudva van az rég, hogy a kath. világ nagyban készülődik szent Atyánk 50 éves papi jubileumára — minden kör — minden testület saját módja szerint. Olaszokban a pápai jubileum alkalmából egy jeles lap indult meg „Giubileo Sacerdotale“ czímen, mely kizárólagosan csak is ezzel foglalkozik, sok szép van benne, s lelkesítő tükre az a világon élő katolikusok „pápastaságának“. Magyarországon e tekintetben bizony kevés mozgalom van, pedig csak itt is lehetne több! Ha minden kath. kör, minden társulat csak egy kis követ hozna, csak valamit tenne, akkor Magyarhon is, melyet oly szép mult köt a szentszékhez, a pápai jubileum alkalmából nagy emlék oszlopot állítna XIII. LEO emlékére. Mi kicsinyek vagyunk nagyot és sokat tenni — de teszünk legalább egy kis emlékkövet XIII. LEO ő szentségének, a vallás-erkölességi tanügy, az elhagyott árvák és szegények, Atyjának jubileuma emlékére. És ezen emlékkő kedves olvasó! nem más mint e szerényke füzet „Az Igazság“ — mely a nevezetes alkalomból oly czélből született meg, hogy tiszta jóvedelm*) a magyarhoni elhagyott árvák némi felségélyezésére, ápolására s oktatására szolgáljon . . . midőn szándékunkat nyilvánosságra hozzuk, úgy hiszük, hogy ellenkezésre nem fogunk akadni. Ő szentsége jubileuma emlékére hazánkban szebb s találébb emlékoszlopot alig állíthatni, mint azok segélyére egy utat nyitni, kikeről kevés ember gondol komolyan!

Midőn szerény lapunkra „Az Igazság“ czímet tűztük, gondoltuk, hogy soknak a nagy czím különféle gondolatokra adand alkalmat, de mégis ezt határoztuk megtartani jó czélből indított válalatunk elnevezésére, mert az Igazság a négy sarkolatos erények egyike, az Igazság a szeretet kormányzója és az Igazság XIII. LEO vezérelve: az Igazságot hangoztatja szent Atyánk mindig s mindenütt, az Igazság elveit követjük a tanítás és nevelésben és épen azért „Az Igazság“ czím megilleti e lapokat. Ne féljen tehát senki se a tanítók által nevezetes alkalomból megindított „Igazság“-tól!

A társadalom kedves olvasó! emberekből áll s ezek közt sok szerencsétlen elhagyott árva s szegény van, kiknek érdekében nem elég ma csak beszélni, sajnál-

*) melyre adó sem lesz kivetve, mert árvák jószágá legend s erről idején sokat mondunk még csak lássuk a fogadtatást!

kozni, de tenni is kell, hogy ezek is „emberséges“. Isten képét tükröztető, becsületos keresztény emberek, honpolgárok legyenek. Azért tehát őket kiseddkoruktól nevelni szükséges épen úgy mint a többit is — még pedig valläserkölesösen — az igazság útján, mert, ha a kis esemete fiatal korban nem nő egyenes irányban Isten felé, azt nagy korában bajos egyenessé tenni eltörés veszélye nélkül. A szentírás sem mondja hiába: „az ifju az ő útja szerint, midőn megvénül sem távozik el attól“. (Példab. XXII. f. 6. v.)

Az emberek nevelésére az iskolák vannak hivatva, ott kell felnevelni az „emberséges“ istenesen művelt embereket: hogy milyen legyen az a nevelés, azt — azok ellenében, kik inkább szeretik a sötétséget, mint a világos „Igazságot“, kiknek jelvénye a gonoszság s gabszág vakoló lapátja — elég meggyőzően mutatta ki XIII. LEO ő sz. 1884¹/₃ évi remek körleveleiben: a z iskolai nevelésnek valläserkölesősnek kell lennie, mert e nélkül menthetetlenül veszve van a társadalom, hiányos minden tudomány — mert mi legfőbb a végczélunkhoz vezető eszköz ismeretlen!

A mai kor, mely valläserköles nélkül akar nevelni, elég szomoruan bizonyítja azt, hogy a felserdülő nemzedék Isten nélkül csak tövis és bojtortján, mely magasan tartja üres fejét! Ma ki jót nem tehet, hát tesz rosztat, ha nem lehet Caesar lesz Herostrat, csakhogy hírneve legyen! a legfájdalmasabb az, hogy a Herostratok épen a nevelés és iskola ügyeiben lettek ma hírhedtek. — Ej mily dicső dolog!?

Oh hová jut a társadalom? ha nem követi annak szavait s tanait, ki mondá: „Én vagyok az út, az igazság és az élet“ (Ján. ev. XIV. f. 6. v) — a biztos veszedelemre s pusztulásra, melynek sajnos jelei már bőven látszanak igen, mert ha az Ur félelme nem hatja át a kebleket, ha a nevelés valläserköles nélküli a hatalmas országok is elenyésznek . . .

Ah! hát hol van a hatalmas római és görög birodalom? — csak hire, póra! — mert a nevelés valläserköles nélküli volt. A nevelés, ha azt hamis elvek vezetik, nemzeteket pusztít — s újból a nevelés, ha azt „az Igazság“, a valläserköles szellemre hatja át nemzeteket emel, éltet, s még a Hottentoták közt is képes bámulatos eredményeket felmutatni — mindkét esetre van elég példa a történelemben.

E lap a valläserkölesi nevelés különféle módjainak terjesztője lesz; tapasztalati és elméleti igazságokkal fog a jó szülők, tanítók, nevelők s ügybarátoknak szolgálni, mely igazságok alkalmasak lesznek ama cél elérésére, melyre a legfőbb tanító: Krisztus Jézus földi helytartója a világot bölcs tanúsa és intéseivel vezeti.

Az „Igazságot“ mindenki óhajtja tudni, de csak resteli felkeresni, pedig bizony azt keresni is kell, mert „ki keres csak az talál“. Ki e szerény füzeteket olvassa, az hiszszük a tan és nevelésügy terén az „Igazságot“ a helyes elveket megtalálja. „Az Igazság“ kizárva az epe ingerlő politikát, mindenhez hozzá szól mi csak az iskolára jó és hasznos és pedig k a t h o l i k u s módon. „Az Igazság“ testvére a többi viruló katholisus lapoknak — örvend létének s azért vett fel legelőször is piros ruhát, hogy így öltözve mutassa be magát szeretett társainak, kedves olvasóinak s a tanügy meg az elhagyottak kegyes pártolóinak. „Az Igazság“ örvendve jelenik meg, mert át van hatva XIII. LEO papi jubileuma és az árvák segélyezésének eszméjétől. „Az Igazság“ mindenkit felkeres, hogy ezéljai kivitelében támogattassék, hogy mindenki legalább

egy pár krajezárt tegyen le az emlékezetes alkalomból a hangoztatott sz. ezétra melyre e füzetek s később heti lapok (ára nem fog változni Isten után) közreműködnek.

„Az Igazság“ tárgysorozata a körülményekhez képest, mint kath. tanügyi közlöny mindig szem előtt tartja az egyházi, iskolai, közegészségi és gazdasági dolgokat; nem hagyja figyelmen kívül a hasznos tudnivalókat és mulató szépirodalmat sem. E szerény füzetekkel — melyekben a kihirdetett cím miatt talán némelyek rosztal, valami izgatónak, nem tudjuk miféle dolgot vélték, persze most láthatják, tévesen — mindenkinek mindene akarunk lenni. Ne vélje valaki — mert igen tévedne, hogy mi hazánk s egyházunk szégyenére váluunk kítűzött ezélukkal — annak már több helyen rég meg lett fontelva utja módja: az árvakon és elhagyottakon különösen segiteni kell! — erről különben még beszélgetünk sokat idején — csak csatlakozzunk most a jeles „Magyar Allam“, „Jézus sz. szive Hirnöke“ és „Rózsafüzér Királynéja“-hoz. kövessük az ők buzdításait s így aztán a nevelés és tanügy terén győz majd az Igazság előbb-utóbb szeretettel s egyszerűséggel; és ezt reménylentünk annál is inkább kell, mert mi egy pár jó kath. pennassal*) közös erővel s áldozattal J é z u s s z. szive és Magyarország égi patronája, a Rózsafüzér Királynéja zászlaja alatt dolgozunk. Kik eddig úgy tettek, még soha se csatlakoztak, mert fáradságuk meghozta a gyümölcsöt. Ha vállalatunk száz közül ötnek használt, elértük a ezélt, melyet kítűztünk e lappal.

„Az Igazság“ szelleme az egyházé, az egyház szelleme pedig fénylő nap, melynek sugari áthatnak a hitetlenség vastag felhőin, azokat szétoszlatja és áldásosan süt a vallástalanság dermesztő hidegében nőtt vaczkorok (vallásérköles nélkül nőttek) megérlelésére avagy ha kell megpirítására! Az egyházas szellemtől áthatott e lap keleti Székely földről — a Magyar Palestínából — (hol Jebuzeus, Gergezeus és Ferezeus csak ritka mint a fehérré holló) — indul ki, honnan eddig, mint sokan várhatták közérdekű kath. tanügyi lap még nem született. Hogy épen mi indítjuk meg ezt, arról nem tehetünk; ha kifogásoltatnék a folytatási jogot szívesen átengedjük bárkinek, csak törekedjék több erővel a kítűzött ezétra mint mi, azokkal, kik e lapot szerkesztik! — Valóban örvendünk mindnyájan azon, hogy Székelyföldön, Csík megyéből, hol az erdélyi katholicismus zöme van, nekünk jutott a szerenese, (másnak nem nevezzük, ha küzdeni, szenvedni is kellene az ellenfelektől) egy n a g y e m l é k k e l egybekötött kath. irodalmi szerény jó ezélu vállalatba boesátkozni.

Két nagy emlék füződik „Az Igazsághoz“ — az igazság két hatalmas védőjének 50 éves papi jubileuma.

Egyik XIII. LEO ő szentsége s a másik országunk bíboros herezegprimása Fm. dr. Simor Ev. János ur ő Eminentája örömmelnepe. E két ragyogó csillag az egyház egéről szerény munkáinkra is fényt áraszt, ha tanásuk és tanításuk sugariinak világosságát követjük működésünkben. Bár velünk sokan kezét fogának ne csak Székelyföldről, hanem széles ez országból a vallásérkölesi nevelés és jó ezélu nek ü g y é b e n — bár sokan sok helyen szolgálhatnánk a jónak s harezolhatnánk az

*) Kikhez kérjük a ft papság s tanítók szives csatlakozását!

egyházz údvös tanai mellett, akkor a Vatikán*) ösz galambja és a Magyar Sion öre örömmel fogja ránk és munkánkra adni áldását. — Tartsa Isten életüket, hogy adhassák!

Lapunk füzet alakban jelenik meg, hogy be is lehessen köttetni — egyelőre míg az előfizetők száma nő, havonta egyszer küldetik bő tartalommal — később két hétben s. i. t. Ára csak 2 frt 20 kr. egy évre, azért, hogy minél többen hozzáférhessenek — megfelelő inteniókért is kapható, míg lehet — de esakis papokra szól ez!

Ki „Az Igazságra“ a csekély 2 frt 20 krt fizeti, az ezzel a lapitványt tesz szent ezélnuk kivételére, azért beesses neveiket meg is örökítjük! — 12 előfizető gyűjtésére egy tisztelet példány jár és még valami szép a szives fáradságért.***) Kérjük lapunkat széles körökben ismertetni! — Ki „Az Igazság“ pártolója, hármass ezélt mozdít elő: 1-ör a pápai jubileum emlékére egy ékkövet hoz, 2-or az elhagyott gyermekekkel irgalmasságot tesz; 3-or a tanügyet előmozdítja s a jó irányu irodalomban való működésünket örvendeztetéi. — Ki „Az Igazság“ első számát megkapta, hiszszük nem fogja magától elutasítani; a sok rossz, nem katolikus könyv s lap helyett — mit drága pénzzel fizetsz, amiért csufolnak és rágalmaznak -- jobb ha meghozatod „Az Igazságot“ ez jóra tanít! Hány ember kereste s keresi az igazságot kezdettől, törvényszékeknél, bíróságoknál sat, sokat löt fut ide s tova, vár, jár, kel utána s mégse találja meg sokszor, ha mindjárt lámpával kereste is nappal, mint Dyogenes . . . és ime kedves olvasó! most itt van a várt, a keresett „Igazság“ — beajánlja magát, mint házad legöszintöb, legjobb akaró barátja, még pedig pünkösdü ruhában. Szeresd, hallgassd s fogadd házad szives körébe „Az Igazságot“ és biztosítlak, nem fogod megbánni se most de késöb se! Ha „Az Igazság“ első száma szivedhez fért és kegyedet kinyerte, akkor bizva a jó ügy és ezélt iránti lelkesedésedbe, melyet kitézött, bátorságot vesz magának ott maradni és jövö társait is elhívni. — Ki „Az Igazságot“ szereti, bizony az nem üzi el magától s közönyös se marad iránta; mi csak oda küldtük meg ez 1-ső számot, hol tudtuk, hogy igazán szeretik az igazságot!

Ki 10 nap lefolyása alatt az 1-ső szám átvétele után, netáni ellenkező akaratáról a szerkesztőséget a lap visszaküldése által nem értesíti, az előfizetőnek tekintetik, ha csak egy napot késnék is értesíteni — az ilyen, örömmünkre késedelmeseket bevezetjük a hitelesített naplóba, azok díszes névsorába, kik az elhagyottakon segítnek! — hiszem a nagyszámban szétküldött példányokból egy se jön vissza, hanem nagyobb biztosításért kiki egy a

*) Ö szentsége jubileuma alkalmából a szerkesztőség gyűjt átszolgáltatás végett Péter álléreket, valamint adományokat a vaticani kiállításra. — Erdélyi Atyafiak! az idegenek szép példáján buzdoljunk mi is valamivel ama nevezetes kiállításra: a sz. István társulat, Jézus sz. szive Hírnöke, Rózsafüzér Királyné, M. Állam sat. erre már nagy lépéseket tettek — őket követjük szivesen!

***) A szerkesztőségtől.

szerkesztőséghez irt levelezőn beesés szándékáról azonnal értesít, erre szükségünk van, hogy biztosan tudjuk jövőre hány példány kell.

A csekély 2 fnt 20 krnyi fizetés most is megkezdhető!

Az „Igazság urának áldása és kegyelme legyen mindenkor „Az Igazság“ kedvelőivel igazán kívánja:
P. F.

II.

I. Apró igazságok.

(Tanügyi program.)

A Bach korszakban — Székelyföldön — történt meg az eset, mit itten előle-
gesen elmondani kívánok. X. nagyságos urnak udvarában egyszerre, mi történt, mi
nem, beütött a csirkék közé a veszedelmes döghalál. Rakásra hullottak el a kis
szárnyas jószágok; a nagyságos ur sem vette tréfára a dolgot, orvosért futtatott a
szomszéd városba. A tekintélyes szakférfiu félméter magasságu fényes czilinderével
meg is érkezik; vizsgálgatja, boncolgatja a szerencsétlenség áldozatait, végre valahára
kisüti, hogy hát voltaképen valami csunya betegségnek kell ottan lappangania, mely
a tyukok között járványszerűleg lépett föl, és megírja nagy ceremóniával a gyógy-
szertárba küldendő rendelvényt, melynek tartalma (mellesleg legyen mondva) az ő
napi éz fuvardíjával együtt kerek 34 fnt 57 krt tett volna ki . . .

Mialatt ezek történének, valami ügyes-bajos dologban betoppan egy közönséges
székely asszony az udvarra, összecsapja kezeit, s megilletődve fölkiált: Jezus Mária,
nagyságos ur, mit mivelnek itten, hiszen mind egy lábíg elpusztul ez a rengeteg
sok majorság. Haj pedig de szépek, milyen kár értők!

No no! ne rémülködjék Benedekné asszony — szólal meg a nagyságos ur —
hanem rukkoljon ki vele, ha valamely biztos óvszer birtokában van, lássa mi is épen
e fölött tanácskoznunk ezen urasággal.

Nem szükséges ide orvosság nagyságos ur — mond a székely asszony —
takaríttassa el azt a kézi sóórlót az udvarról, onnan ered a baj; — az őrlés alkal-
mával szétpattogó sódaraboeskákat felkapkodják a csirkék s ez okozza vesztüket.

E váratlan ajánlatra a nagyságos ur elgondolkozott, de nem szólt semmit, a
jelenlévők pedig alig tudták visszatartani magukat, hogy lármás hahotába ki ne tör-
jenek. Az orvos is figyelmes lön; V a s z a g t? kérdi a nagyságos urtól, s
midőn megértette az asszony különös rendelvényét, tagadólag rázza fejét és jót neve-
tett reá.

No, ha nem fér be singes kalapja alá szárazon ez a kis igazság, majd tesztek
én róla, mond a székely asszony sértett büszkeséggel s ezzel kivesz a kézi malom
garatjából egy kevés darált sőt, szét hinti néhány közelben kapargáló csirke között s
ime — egy pár azok közül fölszedvén a sóból, mintha ördög lánczot járna, torogni,
tántorogni kezd, majd földhöz csapja magát és kiadja páráját.

E jelenetre az előbb nevetők megszügyenülve ismerék el a valóságot; az orvos
nagyot nézett (ilyen apró teremtményekkel bizony ő sohasem is bajlódott) s aztán
sietett kocsira szállni, hogy eltávozhassék.

Ezen eset azt bizonyítja, hogy a tapasztalás által közvetlenül szerzett egyszerű ismeret gyakran könnyebben és biztosabban vezet sikerhez, mint a magasan járó hivatalos tudományosság.

A székely asszony és orvos komikus esete más kiadásban bár, napjainkban is előfordul s még a tanügyi dolgoknál is gyakran találkozunk vele. Akárhányszor megtörténik ugyanis, hogy a magas tudományu férfiak, tudorok olyan tanácsokat osztogatnak az elemi iskolai ügyekre vonatkozólag, melyeknél az egyszerű falusi mester legalább is 2—3 évtizeddel előbb jár a gyakorlati kísérletezés által felfedezett könnyed módszerével.

Hány lelkiismeretes tanító merészelné tagadni, hogy nem igazat beszélek? Bizony igaz ez. És nem is lehet máskép. Hiszen pl. a középtanodai stb. tanárok elemi iskolai oktatással nem foglalkoznak, személyes tapasztalataik e fokon nincsenek, és így a módszertani utasításokat, tanácsokat, csak úgy vaktában, találomra (vagy mások után) írják és nyújtják a népiskolai illetve elemi iskolai tanítóknak anélkül, hogy amazoknak használhatósága felől gyakorlatilag maguk is meg volnának győződve.

Az ilyen nemü forrásból származó eredeti művek éppen azért igen sokszor eltévesztett, nehézkés módon akarják a bajok orvoslását s a tanítási anyag feldolgozását eszközölni éppen mint a fennebbi elbeszélésben bemutatott szakemberrel megtörtént.

A gyakorlatilag képzett, önállóságra vergődött tanító az ilyen téves irányu tanácsokat természetesen mosolyogva tolja félre magától, legfennebb a kellő haszon nélkül kidobott pénzért kedvetlenkedik, amde a kezdő vagy a körülményeknél fogva még nem eléggé határozott módszerrel, tájékozottsággal bíró tanító a különben tekintélyes szerzői név hatása alatt teljes zsinór mértékül veheti azt, a szerint haladhat, mi által az iskolázás eredménye megbéniittatik, a gyermekek és tanító egyaránt tulerhelhetnek . . . Ha tehát mai időben a tanítók egy része nem helyes módszert követ, ha a népiskolák nem felelnek meg feladatuknak, annak egyfelől azon paedagogiai írók az élő okai, kik nem a gyakorlati tapasztalásuk rostája által megtisztult, hanem úgy gondolomra oda dobott módszertani utmutatásokkal táplálják a tanító világot. Ez az igazság.

Az is fonák dolog ám, hogy a felsőbb tanintézet tanára az elemi iskolához vezérkönyvet írván, azon művet éppen olyan egyén bírálgatja meg, ki elemi iskolánál soha egész életében nem működött, vagyis találomra megy könyvirás és méltatás egyaránt. Az ily körülmény azt eredményezi, hogy a haladás a népiskolai tanügy és ennek irodalma terén hosszú éveken át mindig egy létra fokon himbálódzik, vagy legalább is belőlről nem fejlődhetik, hanem külföldről beesempészett, sokszor téves eszmék terjesztetnek minduntalan.

Észszerűen csak azon könyvismertetést tarthatjuk számbavehetőnek, melynek írója így szólhat: én ezen vezérkönyv (stb.) szerint vezettem az oktatást: 1 (2, 3, 4, 5, 6) osztály volt kezem alatt 30—80 tanulóval és ilyen . . . meg ilyen . . . eredményt értem el . . . emyiben . . . és emyiben . . . tapasztaltam jobbnak ezen könyvben foglaltakat az általam eddig követett módszernél . . . ezen és ezen szakaszban foglalt utasítás ezért . . . és ezért . . . igen helyes vagy éppen kivihetetlennek bizonyult stb. stb.

Az ilyen részről jövő könyvismertetés a könyvszerzőknek is érdekében dolgozik — a tökéletesítés tekintetében.

A ki csak egy osztályt vezet (mint a pesti tanítók), az szintén nehezen adhat jó tanácsot olyannak, ki több osztálylyal bajlódik, mert amaz ez utóbbi körülmény nehézségeit gyakorlatilag nem ismervén, ide vonatkozólag tapasztalatai nem lehetnek. Csak a megfelelő körülmények között élők nyújthatnak egymásnak helyes tanácsot. A kivétel alig jöhet szóba. Az életben ezt sokan nem veszik számításba, azért van annyi vizátság a világon — még a tanügy körén belül is. Ezen vizátságokról lassanként lefejtgetei az „Igazság“ a fátyolt, hogy tulajdon színükben világosan legyenek szemlélhetők.

*

Az „Igazság“ szerkesztősége a megjelent és megjelenendő vezér stb. könyvek-hől az elismert jeles, gyakorlott tanítók között, — kikről meg van győződve, hogy már határozott egyéni módszert követnek — egy-egy példányt időről-időre kioszt, még pedig ad olyanoknak, kik 1, 2, 3, 4, 5 s ismét kik 6 osztályt vezetnek, s föl-kéri ezeket, kísértsek meg egy év alatt, vajjon ama műben foglalt módszeres utasi-tások gyakorlatilag mennyiben vihetők keresztül, mennyiben előnyösek vagy hátrá-nyosak s tapasztalataikat foglalják írásba.

Ezen, a gyakorlati élet által több felől igazolt bírálatok azután összegezve, ezekből állítatik össze a műnek ismertetése, mert esakis így tűnhetik ki annak hasz-nálhatósága vagy félszege. Csak ilyen uton lehet valódi tájékoztatást nyújtani a t. érdekelt közönségnek, mielőtt nehezen szerzett pénzét kiadná kezéből. Ez az igazság.

*

Az „Igazság“ tehát könyvismertetések is hozand; a mellett részletes (és álta-lános) módszertani stb. utmutatásokról is gondoskodik, s kiváló figyelmet fordít a vidéki jelesebb tanítók által gyakorlati kísérletezés folytán fölfedezett olyan módok bemutatására, melyek könyvekben nem találhatók meg, s életre valóság tekintetében hasonlóak a fenn említett székely asszony gyógymódjához.

Minél rövidebb, minél világosabb tanácsok kellenek a falusi tanítónak, hogy a mit olvas egyszeri áttekintésre, azonnal átérthesse s alkalmazhassa. Ez az igazság. Ezt teszi az „Igazság“.

*

Az „Igazság“ lap első sorban az elemi iskolai tanügyet vizsgálgatja, de azért a felsőbb intézeteket is maga körébe vonja, mert e kettő között levő viszony és össz-hangzat tisztázása már-már égető szükséggé vált.

A felsőbb iskolák, középtanodák stb. a népiskolára szeretik háritani a felelőssé- get, ha növendékei nem haladhatnak kívánt gyorsasággal, mert — úgy szólnak — az elemi iskolákban túlságos elemiesen, túlságosan elaprózva nyújtják az ismereteket, s e miatt a növendékek öntanulásra, öngondolkozáshoz nem szokhatnak. A népiskola meg azzal utasítja vissza az ellene dobott vádat, hogy a felsőbb iskolák, középtanodák stb. igen nagy adagokkal, igen egye t e m i e s e n készült kemény gombóczokkal traktálják a még gyermekkorban élő fiatalokat, miket emezek megemésztetni sőt lenyelni még nem képesek stb. Hogy hol van a baj tényleg, s miképpen lehet segíteni azon: az „Igazság“ szorgalmasan kutatni fog utána.

*

A társadalom öbredezik. A dieshymnus itt-ott néha-néha már fölzendül: a tanítók a nemzet legnevezetesebb munkásai; a tanítók képezik az ország igazi felsőházát. Magyarországot még egyszer meg kell hódítani a magyarság részére s e nagy, dicső feladat a néptanítókra vár stb. Így kezdett beszélni a közvélemény. Mind szép, mind lelkesítő szavak ezek, csak úgy nő a néptanító szíve ezek hallatára, szemei kigyulnak a hazafias dicsőség nemes érzetétől. Csak aztán az anyagi körülmények rideg gondolata rögtön ne löcsesantana jeges vizet a lelkesedés forró nyakszirtjára . .

De így van sok helyen. Az anyagi gondok pedig hátráltatják a tanító országos érdekű működését, mert idejét, figyelmét sok felé rángatják és osztják. — Azért az „Igazság“ a tanítók anyagi helyzetének javítására vezető utakat sem fogja tisztogatás nélkül hagyni.

Ez az igazság.

*

Az „Igazság“ a más tanügyi lapok téves irányu szelleme ellen is küzdeni fog, személyekkel nem bajlódik, de az elvekkel szembe komolyan sikra száll.

A tanítói tekintély emelését szíven hordja; igyekezni fog, hogy a kath. népnevelés minden rendű munkásai között fölfelé és lefelé a kölcsönös elismerés, kölcsönös benső szeretet, s ebből folyó egyetértés és egybehangzó működés a vallásos nevelés-oktatás javára létesüljön: a tanítói-nevelői önképzésnek hathatós eszköze leend stb. Szóval az igazat, méltányost, helyest a népoktatási téren fölmutatja, megismerteti és terjeszti. Ilyen és egyéb jó szándékkal indul nagy útjára az „Igazság“!

Azért talán csak nem fogsz neheztelni édes olvasó, hogy az „Igazság“ kedves hajlékodon személyesen fölkeres tégedet, s jóságos szeretetedbe bizalommal ajánlja magát. Talán csak nem fogod kedves otthonod szentélyéből az igazságot elűzni, midőn az a kétes és homályos dolgok megvilágításában, a téves eszmék és állapotok leélezésében, s a szellemi enyészhetlen kinevek gyűjtésében hűségesebb segítő társul kínálkozik?!

*

Diogenes hajdan lámpával kereste az igazságot, ma az „Igazság“ keresi föl a kath. lelkészeket, tanítókat, tanárokat, tanügy-barátokat, hogy kibontott zászlója alá teljes számmal sorakozzanak, mert minél tömöttebb az „Igazság“ tábora, annál biztosabb lesz annak győzedelme is.

Isten áldása és az „Igazság“ terjedjen mindenfelé!

Diogenes.

2. A váltakozó- vagy osztályrendszer-e előnyösebb a népiskolában?*)

— Irta J. S. —

(Elméleti János fővárosi és Gyakorlati Mihály falusi tanító beszélgetései a neveléstan köréből. — Történiék Gyergyóban a karácsoni szünidő alatt 1885.)

Elméleti János: Jó napot kívánok édes kollega ur! No úgy veszem észre, megint valami nagy dologban fáradozik író asztala mellett. Talán zavarom is esendős foglalkozásában?

* Sokaknak kívánatára szerző szíves engedelméből közöljük e cikket.

Gyakorlati Mihály: Isten hozta édes kolléga ur! Dehogyan zavar, dehogyan zavar, sőt éppen szerencés pillanatban — kapóra jött hozzám. Egy neveléstani tétel megoldása fölött gondolkozom s ha úgy tetszik t. kolléga ur is fölesaphat munkatársnak; két fej mégis csak könnyebben kiokoskodik a homályból, mint egy, — egymásra hagyatva.

Tessék kérem, foglaljon helyet!

A neveléstani tétel, mely megoldásra már, így hangzik: a váltakozó — vagy osztályrendszer e előnyösebb a népiskolában? Jeligének ezt vettem föl:

„Ha valamely új idegen növényt kívánsz meghonosítani kertedben, először vizsgálj meg jól, vajon kerted égalja, talaja s egyéb körülmények megfelelnek-e azon viszonyoknak, melyek között meghonosítandó növényed otthonosan találván magát, szépen díszlett: mert, ha kerted viszonyai ama növény eredeti otthonának viszonyaitól lényegesen különböznek: amaz csak kores terméseket hozand számodra s fáradtságod és kerted haszna kárba vész.“ No, és mit szöl mindezekhez édes kolléga ur? Kérem, legyen egészen őszinte; hímzés-hámozás nélkül, mondja ki véleményét régi jó szokása szerint. Érezze magát otthonosan, hiszen mi már nem is volnánk egészen idegenek egymás között.

E. J. Édes kolléga ur, úgy fogok beszélni, a mint érzek. — A théma valóban érdekes és nagyon háladatos a kidolgozásra. Sokhelyen és sokan foglalkoztak és foglalkoznak ennek megoldásával; egészen időszerű, azért szíves készséggel ajánlkozom munkatársul s reményem, rövid idő alatt érdemleges eredményhez fogunk jutni. A váltakozó rendszernek (melyet némelyre megkívánnának hazánkban honosítani) eredeti szülőhazája a külföld, így tehát a jelige is megállhatja helyét.

Gy. M. Brávó édes Elméleti János kolléga ur! Igazán kimondhatlanul örvendek a fölött, hogy szerencés leheték ilyen derék dolgozó társat nyerni, most már az eredmény jó sikeréhez kétszeres reményt fűzhetek. — Rajta tehát kezdjünk munkához. Itt van egy darab papír meg írón, fejtegetésünk minden egyes pontját jegyezzük le, hogy azokból a végeredményt magunk között annak idején kihirdethessük.

Én előre kimondom, hogy bármelyik részre billenjen is az eredmény mérlegének serpenyője, meghajlom előtte.

E. J. Én is. Ez nagyon természetes, hiszen nem is azért vitatkozunk itten, hogy kitünjék melyik tudósabb a másiknál, hanem, igen is azért, hogy kölcsönös erővel a helyesebbet, a hasznosabbat kideríthessük hazánk népnevelés ügyének előhaladására. — Mondja meg édes kolléga ur, voltaképen mit tart osztályrendszernek és mit tart váltakozó rendszernek?

Gy. M. Én édes kolléga ur osztályrendszer alatt azt értem, ha a tanító folytonosan (sok évig ugyanazon osztályban például, az I. vagy II. osztályban működik, vagyis minden évben más más rendbéli tanulókat oktat; váltakozó rendszer alatt pedig azt értem, ha a tanító ugyanazon tanulókkal az első osztálytól kezdve főlebb-főlebb halad a legfelső osztályig, vagyis az I. osztályban keze alá boesátott gyermekeket addig tanítja, míg azok fokonként mind a 6 osztályt az ő vezetése alatt ki nem végzik.

E. J. Igaza van; ez a váltakozó és osztályrendszer.

Gy. M. No édes kolléga ur, ezen két rendszer közül melyiket tartja hasznosabbnak népszkolai tanügyünkre nézve?

E. J. Mi, kérem ezen tétel megoldásával Pesten már némileg foglalkoztunk s úgy győződünk meg idáig, hogy a váltakozó rendszer sokkal előnyösebben alkalmazható a népiskolában, mint az osztályrendszer: én is a mellett állok ez időszert, ezt tartom üdvösebbnek, hiszen a külföldi paedagogusok, melyenek: Graff, Herbart, később Benecké, Kurtman, Palvert, Pestalocci stb. szintén melegen ajánlották e rendszert, mint az osztályrendszernél jóval előnyösebbet: amazok pedig, úgy gondolom olyan szaktekintélyek valának, melyek előtt készséggel megadhatjuk magunkat

Gy. M. Már édes kolléga ur én azt tanácsolom, hagyjuk békében ama híres paedagogusokat, ne vegyítsük magunk közé idegen személyeket: maradjunk csak magunkban, saját erőnkre támaszkodjunk, különben mire való volna a mi két fejünk, ha másokéval gondolkoznánk? Ez azt jelentené, hogy mi magyar tanítók, kik pedig vagy osztályrendszer vagy váltakozó rendszer mellett, de ténylegesen működünk a népnevelés terén: nem érezzük, nem vagyunk képesek fölfogni, hogy ez vagy ama rendszer milyen hatással van reánk tanítókra, a gyermekekre, a tanítás eredményére stb. — Vízben uszunk és másoktól (a szárazparton állóktól) kérdezzük meg: hideg-e vagy meleg-e ma a víz? Az eléle gyamsítást, ha lehet, tartsuk távol magunktól.

Tessék tehát, kérem, fejtse ki pontonként, milyen hatása van az ön által jobbnak látott váltakozó rendszernek s ha a kis adagokban, kézzel foghatólag bemutatta előttem azt, hogy ama rendszer csakugyan előnyös, emez pedig hátrányos: akkor kész örömmel megadom magamat, de addig ilyen — másra hivatkozó pusztá érvekkel ítélet napig sem fog engemet meggyőzni becses véleményének helyessége felől.

E. J.: Legyen kedve szerint. Érveléseimet külön részletes szakaszokban sorolom elő. Ennek folyama alatt, tudom, világosan meg fog érteni engemet, hozzám csatlakozik s ezzel vitatkozásunk befejezést nyer.

Gy. M. Halljuk!

E. J.: Én édes kolléga nr helyesebbnek tartom a váltakozó rendszert

I. Nevelési szempontból.

A tanítónak, hogy messzeható feladatának a szó teljes értelmében megfeleljen, nemesak oktátónak, hanem ezzel kapcsolatosan nevelőnek is kell lennie, ki a kezére bízott gyermekek szívét, lelkét nemesíteni, érzelmeit és eszelekedeteinek irányát helyesen szabályozni tudja és akarja. E kettős irány egyesítése nélkül félszeg, sőt veszedelmes munka végeztetik, mert hiszen milyen értékű és horderejű leand az iskolázás, ha annak folytán a tanulók pl. a számtan köréből, a föld egyes részéről biztos tájékozottsággal beszélnek, — az ásványok, állatok, majmok, kigyók, békák s egyéb természetrajzi dolgokkal esodálatra méltóan ismeretesek ugyan, de a vallásosság, őszinteség, könyörületesség, tisztességtudás, rondes munka szeretet, felebaráti szeretet, istenfélelem stb. stb. erények terén a tudatlanság vastag sötétségében botorkálnak; szíveik¹ kihűltek s ottan az isteni és erkölcsi erények őseredeti csirái fejlődésükben megakadva — vissza töröppödték?!

Ne feleljünk e kérdésekre, hiszen elég keserűen mutatja az élet, hogy a tudósnevelletlenség legveszedelmebb átka a társadalomnak . . .

Elég az hozzá, hogy az iskolai oktatás és nevelés együtt tesznek egy egészet. Ámde aki nevelni akar, annak ismernie kell a nevelendő gyermeket hibáival és haj-

lamaival együtt. Ez azonban, kivált pedig a hibák orvoslása, az osztályrendszer mellett, már csak az idő tekintetéből sem volna elérhető, Ez világos.

Tegyük föl pl. hogy A) tanító tanév elején átveszi az I. osztályba lépő tanulók vezetését, ugy-e bár, jó darabig tanítványainak még nevét sem igen tudhatja? Ezzel tisztába jöni pedig elengedhetlen kellék; ez is időt rabol el. Továbbá A) tanítónak kettős kötelességéből kifolyólag igyekezete egyik ágát kitarthatólag oda kell irányoznia, hogy tanítványainak észjárását, gondolatmenetét, lelki tehetségeit, hajlamait fölismerje, hibáit kikutassa, különben, mint nevelő, megfelelő és jól indokolt gyógykezelést világért sem vehetne alkalmazásba.

De a gyermek hajlamainak, hibáinak fölismerése sem megy ám amugy könnyedén; legalább is egy tanév (8—10 hónap) szükséges leendő arra. És éppen ebben rejlik a bajnak főforrása, mert míg A) tanító sok oldalu utánjárás, vizsgálódás, kitarthatólag oda jut, hogy tanítványait meglehetősen kiismerje: a tanév vége elközeleg, a fölismert hibák javítására idő nem marad fenn s e gyermek következő év elején, hibáiban talán még megizmosodva lépi át a II. osztály küszöbét, hol szintén, mint ismeretlen jelenik meg B) tanító előtt. Itt is nagyában eltelik az év a tanulók lelki és erkölesi állapotainak kiismerésével, javítgatásra idő nem marad fenn, s a gyermek a II. osztályt is odahagyja a nélkül, hogy a nevelői eszközök helyes és tartós alkalmazása által hibáitól, rossz hajlamaitól megszabadult volna.

Igy megy át a III., IV., V. és végre a VI. osztályba, honnan ismeretekben gazdagon, de erkölesi és szellemi hibáktól terhelten indul az élet színpadára s lesz a társadalomnak tudós, de neveletlen tagja, s talán — fekélye. — Ide vezet az osztályrendszer.

Gy. M. No no! hát az eddigi iskolázás mind vallástalanokat, neveletleneket bocsátott ki az életbe? . . . Egyébként tessék csak folytatni, én hűségesen jegyzek most.

(Folyt. köv.)

III.

Követésre méltó példa.

A népiskolai tanulók legnagyobb veszedelme a tanterem buzös, romlott levegőjéből származik; a legtöbb tanító is ennek esik még kora virágában áldozatul; a nemzeti erő elsatnyulásának valódi oka itt keresendő, azért minden lépést, mely ezen baj elhárítására irányul méltó a megszívlelésre. — Ide vonatkozólag egy igen olcsó és praktikus készüléket kívánunk ezuttal bemutatni t. olvasóinknak, melyet a gyergyóditrói kath. iskoláknál tek. Fülöp István községi érdemes jegyző ur buzgókodása folytán az 188⁵/₆ tanév elején meghonosítottak.

A tanterem fala a kályha mögött □ ablakoeska formában alul át van törve s bádoggal kibélelve; a tokozás belső részén toló-ajtó van alkalmazva, melylyel a nyílás tetszés szerint elzárható; fenn a padlaton szintén három □ bádoggal bélelt nyílás van — megfelelő lappanacesal ellátva; a lappanacsok első szélétől (sarkaik felől nehezék van rajtuk) egy-egy vékony kötél lóg le a tanterembe, ezeknek láncban végződő részei a falba vert szegekre akasztvák. Ennyiből áll az egész készülék.

Ha a levegő megkezd romlani a tanteremben a padlásnyílások lappanacsai a kötélék végén levő karika láncszemnek alább akasztásával felbillentetnek, a kályha

mögött levő nyílás ajtócskája szintén kissé hátra huzatik s ez által a külső tiszta levegő a fűtő mögül betodul, a megromlott szoba lég pedig a felső 3 nyíláson kimegy. A kívülről bejövő lég (télen) a kályha melege által fölmelegítettik s csak azután terjed szét a tanteremben s ilyen módon a gyermekek s tanító minden hűlési veszély nélkül folyton friss üde levegőt élveznek.

Ha a nyílások ajtaít fönn és alant kissé nyitott állapotban tartjuk s (télen) a kályhában megszakítás nélkül ég a tűz, a szoba levegője mindig egyenlő hőmérsékletben marad s a tanuló s tanítók egészsége e tekintetben biztosítva van, miből értethető, hogy e készülék megbecsülhetlen szolgálatot tesz egészségi szempontból.

A gyergyóditrói tanítók nem győzik eléggé dicsérni annak hasznos voltát.*)

Nyári időben is, ugy mint télen, nagy szolgálatot tesz a szellőztetési készülék, ha lappancsok kissé felnyitva tartatnak; nyarban a kályha mögé a nyílás elé széles deszkát kell tenni, hogy a betoduló friss lég egyenes útja megtöressék. — Mint láthatják t. olvasóink a bemutatott készülék nagyon egyszerű, bármily kis falusi iskolában is elkészíthető s alig kerül számba vehető költségbe, annál is inkább, mert a bádógot száraz fenyőfa deszka is helyettesítheti mindenütt. Igen ajánljuk a népiskolai hatóságoknak szíves figyelmébe, kiknek a nemzet jövője szívükön fekszik!

..... r.

Ide vonatkozó valami még.

A hol az iskolák azon valóban szerenesétlen állapotban vannak, hogy az árnyékszékek közel építvék, sőt talán összefüggőleg a tanteremmel — ott a levegő minden szellőztetés daczára is rossz — itt a bajt, mely mindenestre veszélyes az iskolában foglalkozókra, alapjában kell megakadályozni; a buzgó tanító is könnyen segíthet a bajon, ugy t. i. hogy közbejár az illető előljáráshoz az árnyékszékek más helyre építése ügyében s ha ez, mi okvetlen szükséges, nem volna épen hamar lehetséges, télen a kellő kitaríttatást sürgeti — hogyha ez se lehetne hamar, még egy harmadik eszköz is van, mi a bajon biztosan segít egy időre s ezt könnyen megteheti bárki: az árnyékszékek terjedelméhez mérten, 2 kil. vasgáliczot kell venni s ezt 9 liter vízbe föloldani, a föloldott folyományt az ülőhelyekre körül s az ürbe is kell önteni — ezt naponta többször ismételni. A vasgáliczot fel lehet oldani Ruta vízben (Ruta graveolens) vagy vízbefőtt cserfalejban s ez erősebb hatásu az előbbinél — így téve a rossz iskolai levegőt megszüntetjük.

Prágai Adalbert.

IV.

A földművelés köréből vett száz jó tanácsból.

P. Szentiványi Márton J. nyomán közli: Pap Árpád

A tanító tanítványaival tanítás közben nagy haszonnal betaníthatatja a legszükségesebbeket az életre a földművelést illetőleg is s ez soha se lesz hiútlatlan munka, mert ha a felsőbb tanulmányokra nem szánt ifju több körébe vágó dolgot tud, azt az életbe vive, áldja művelőit, kiknek hasznos ismereteket rövid mondatokba foglalva közlünk egyelőre, számítván arra Isten után, hogy külön ezikkben is foghatunk

*) Igaz! dicséretre s utánzásra méltó, tapasztalatból mondjuk. Szerk.

szólani: hogyan lehet az iskolában a gazdaságtan legjobb elveit elsajátíttatni és életbe léptetni. De míg ennek Isten elhozza idejét halljad a jó tanácsokat és földései gyakorlatból vett igazságokat:

1. Ki földet akar bevetni legelőször kutassa: vajjon jó-e a föld termésre. Jó föld az, mely mint a szurok vizes állapotban nagyon ragad és fekete színű.
2. Azon föld, mely műveletlen állapotban bőven terem burjánt, főleg lóherét, legjobb termőképességéről tesz bizonyosságot.
3. Azon hely, hol előbb erdő volt a sok rothadt levél és gyökér miatt bőtermesü: trágyázni se kell 10—15 évig.
4. Jó föld az, mely beiszsza a vizet és nem lesz tippanos, sáros.
5. Hol nagyra s vastagon nőnek a fák, ott is jó a föld.
6. Hol fővény van és a föld színe sárgás, ott terem a legjobb buza.
7. Soha se dolgoztasd fel azon földet, mely vörös, fővényes és köves, mert nem hozand gyümölcsöt.
8. Ha bokros pusztából jó szántót akarsz képezni, égesd föl ősszel a bokrokat s hamva jó földet ad.
9. A föld termő képességét növeled ha sok hamuval ősszel behinted.
10. Ha a vad növényzetet a földről irítani akarod, vigyázz csak arra, hogy ne legyen tele a hold.
11. A gyengébb termesü földet tavaszkor szántsát mélyebbre, hogy a napnak áldott termékenyítő sugárit bevegje.
12. Ha a föld vizenyös, árkokkal esapold le; ha száraz, szántsát mélyre; ha így se segíthetsz baján vegyíts vízi homokkal szántóföldet s azt hintsd bőven szét.
13. Jobb minden évbe egyszer mind egy évben többször trágyázni a földet.
14. Babona azt himni: hogy ha olyan szél fu trágya hordáskor, milyen fujt első mennydörgéskor a földet sok burján lepi el.
15. Haszontalan munka télen földet trágyáztatni, mert a föld fagyos, a termékenyítő kövér anyaggal nem vegyülhet, az így elillan és a földön esupa szalma marad azért tehát ősszel kell trágyáztatni vagy ha kifagyott tavaszkor.
16. Ha fölötte sok trágya hordatik a földre, a legtöbb burján fog nőni belőle.
17. A lótrágya a szántóföldeknek nem jó, virágos kertekbe azért hordható.
18. Hol a juhok pár hó napig tartózkodnak, ott a földnek termékenységet adnak.
19. A nedves földre több trágyát kell tenni, mint a szárazra.
20. Holdtöltekor nem tanácsos a földet trágyázni, mert sok burjánt fog hozni.
21. Szántani tavaszkor csak akkor lesz helyes, ha a hó felolvadt s a föld már nem jeges.
22. Esős időben jó gazda igáit nem jártatja.
23. Nedves helyeken mély barázdát vágj szorgalmas gazda, hogy az összegyült víz lefolyhasson rajta.
24. Szántás közben arra kell vigyázni, hogy a földnek minden részét az ekevas felássza.
25. Szántás után a földet meg kell boronálni hosszában, szélthiben, hogy a sok burján gyökér kiveszzen.

26. Hogy réten és kertbe sorján ne nőjön, május 16-ikától meg kell a gyomlálást kezdeni.

27. Holdfogytakor kell szárazni a földet, ha árpa, rozs és búzával veted.

28. Ha Lent akarsz vetni, akkor a földet egy-két nappal azelőtt jó apróra kell szántani boronálni, különben kevés termés lesz.

29. Legjobb termést hoz azon mag, mely azon helyen termett, hol azt most elveted.

30. Ki gyakran vet egy földbe, mely nem jó termésű, az jobbat tesz, mint ki semmit se tesz beléje.

(Folyt. köv.)

V.

„A Névtelen.”

(Egy ifju naplótörödékei.)

Irta: V a r j a s . . .

Szeretett barátom ravatalánál állok, siratva a mult édes bus emlékeit, siratva életem elvirult tavaszát e porhüvelyben, mely hányatott életem emlékeinek utolsó, kedves romja

Csak a szenvedés és bánat maradt vissza. —

Csak a síron túl lehet igazi boldogság, mert a túlélet birodalma ad fájó sziveinknek igazi nyughelyet. Nincs oly fény, melynek árnyéka ne volna, nincs oly ember-szeretet, melynek önzés ne állana háttérében, mi volna hát megnyugtató e sivár és kietlen életben?

Önzés!!!

Töröljétek ki e fogalmat szótáraitokból, tiltsátok annak kimondását, gyűlöljétek az embert, ki vele él; és nem fogtok boldogulni; mert még az állat ösztöne is odavezeti birtokosát, hol részére megfelelő kényelem uralkodik.

De mit mondok? hová hajt képzeletem?! Hisz én is a föld lakói közt élek, bírálok társaim tetteit és magam vagyok a legrentabb haszonleső. Vagy, tán nem-e zsoldosa vagyok én is hivatásomnak? nem-e vágyódom én is törpeségemben az emberek hizelgő elismerésére? Fájdalom! én is ember vagyok. A megélhetés keserű küzdelmei között élve, csak haszon után leskelődöm, a világ bűne után törekszem: pénzt áhítozva, mert ma enélkül nincs élv, nincs becsület, nincs tudomány, nincs meggyőződés és tudom én még mi.

Szomorú, de gyakran igaz!

A rideg való és szomorú tapasztalataimról akartam beszélni, holott meghalt barátom teteménél állok.

Átgondolom a multat és lelkem nem talál vigasztaló reményt a jövőben!

Kedves Barátom! ki fensőgesen állsz magasztos lelkeddel előttem, ki egyedüli valál e fájó szív megérthetésére, kit nemes elzántságod és feünkölt szellemed kiemelt a köznapiasság untató folytonosságából fel a magas bérezek esillagkoszoruzta ormára, honnét virányos mező terül a zöldelő völgybe, honnét a napsugár árasztja áldó melegét; miért hagyál el?!

Vagy, igaz! nincs semmi, mi itt örök létnek örvendhetne.

Nézd a kellemes tavaszt, mely ezer bájoló virágával ékeskedik, ellankasztja a nap erős heve; a virágos mezőt megfosztja ékességétől a zord félfagyos hidege.

szólani: hogyan lehet az iskolában a gazdaságtan legjobb elveit elsajátíttatni és életbe léptetni. De míg ennek Isten elhozza idejét halljad a jó tanácsokat és földérsi gyakorlatból vett igazságokat:

1. Ki földet akar bevetni legelőször kutassa: vajjon jó-e a föld termésre. Jó föld az, mely mint a szurok vizes állapotban nagyon ragad és fekete színű.
2. Azon föld, mely műveletlen állapotban bőven terem burjánt, főleg lóherét, legjobb termőképességéről tesz bizonyosságot.
3. Azon hely, hol előbb erdő volt a sok rothadt levél és gyökér miatt bőtermesü: trágyázni se kell 10—15 évig.
4. Jó föld az, mely beiszsza a vizet és nem lesz tippanos, sáros.
5. Hol nagyra s vastagon nőnek a fák, ott is jó a föld.
6. Hol fővény van és a föld színe sárgás, ott terem a legjobb buza.
7. Soha se dolgoztasd fel azon földet, mely vörös, fővényes és köves, mert nem hozand gyümölcsöt.
8. Ha bokros pusztából jó szántót akarsz képezni, égesd föl ősszel a bokrokat s hamva jó földet ad.
9. A föld termő képességét növeled ha sok hamuval ősszel behinted.
10. Ha a vad növényzetet a földről irítani akarod, vigyázz csak arra, hogy ne legyen tele a hold.
11. A gyengébb termésű földet tavaszkor szántsd mélyebbre, hogy a napnak áldott termékenyítő sugárit bevegye.
12. Ha a föld vizenyős, árkokkal esapold le; ha száraz, szántsd mélyre; ha így se segíthetsz baján vegyíts vízi homokkal szántóföldet s azt hintsd bőven szét.
13. Jobb minden évbe egyszer mind egy évben többször trágyázni a földet.
14. Babona azt himni: hogy ha olyan szél fu trágya hordáskor, milyen fujt első mennydörgéskor a földet sok burján lepi el.
15. Haszontalan munka télen földet trágyáztatni, mert a föld fagyos, a termékenyítő kövér anyaggal nem vegyülhet, az így elillan és a földön esupa szalma marad azért tehát ősszel kell trágyáztatni vagy ha kifagyott tavaszkor.
16. Ha fölötte sok trágya hordatik a földre, a legtöbb burján fog nőni belőle.
17. A lótrágya a szántóföldeknek nem jó, virágos kertekbe azért hordható.
18. Hol a juhok pár hó napig tartózkodnak, ott a földnek termékenységet adnak.
19. A nedves földre több trágyát kell tenni, mint a szárazra.
20. Holdtöltekor nem tanácsos a földet trágyázni, mert sok burjánt fog hozni.
21. Szántani tavaszkor csak akkor lesz helyes, ha a hó felolvadt s a föld már nem jeges.
22. Esős időben jó gazda igáit nem jártatja.
23. Nedves helyeken mély barázdát vágj szorgalmas gazda, hogy az összegyült víz lefolyhasson rajta.
24. Szántás közben arra kell vigyázni, hogy a földnek minden részét az ekevas felássa.
25. Szántás után a földet meg kell boronálni hosszában, széltiben, hogy a sok burján gyökér kiveszszzen.

26. Hogy réten és kertbe sűrjén ne nőjön, május 16-ikától meg kell a gyomlálást kezdeni.

27. Holdfogytakor kell szántani a földet, ha árpa, rozs és búzával veted.

28. Ha Lent akarsz vetni, akkor a földet egy-két nappal azelőtt jó apróra kell szántani boronálni, különben kevés termés lesz.

29. Legjobb termést hoz azon maz, mely azon helyen termett, hol azt most elveted.

30. Ki gyakran vet egy földbe, mely nem jó termésű, az jobbat tesz, mint ki semmit se tesz beléje.

(Folyt. köv.)

V.

„A Névtelen.”

(Egy ifju naplótöredékei.)

Irta: V a r j a s . . .

Szeretett barátom ravatalánál ülök, siratva a mult édes bus emlékeit, siratva élttem elvirult tavaszát e porhüvelyben, mely hányatott életem emlékeinek utolsó, kedves romja

Csak a szenvedés és bánat maradt vissza. —

Csak a síron túl lehet igazi boldogság, mert a túlélet birodalma ad fájó sziveinknek igazi nyughelyet. Nincs oly fény, melynek árnyéka ne volna, nincs oly ember-szeretet, melynek önzés ne állana hátterében, mi volna hát megnyugtató e sivár és kietlen életben?

Önzés !!!

Töröljétek ki e fogalmat szótáraitokból, tiltsátok annak kimondását, gyűlöljétek az embert, ki vele él; és nem fogtok boldogulni: mert még az állat ösztöne is oda vezető birtokosát, hol részére megfelelő kényelem uralkodik.

De mit mondok? hová hajít képzeletem?! Hisz én is a föld lakói közt élek, bírálom társaim tetteit és magam vagyok a legrutabb haszonleső. Vagy, tán nem-e zsoldosa vagyok én is hivatásomnak? nem-e vágyódom én is törpeségemben az emberek hizelgő elismerésére? Fájdalom! én is ember vagyok. A megéllhetés keserű küzdelmei között élve, csak haszon után leskelődöm, a világ büne után törekszem: pénzt áhítozva, mert ma enélkül nincs elv, nincs beesület, nincs tudomány, nincs meggyőződés és tudom én még mi.

Szomorú, de gyakran igaz!

A rideg való és szomorú tapasztalataimról akartam beszélni, holott meghalt barátom teteménél állok.

Átgondolom a multat és lelkem nem talál vigasztaló reményt a jövőben!

Kedves Barátom! ki fensőgesen állsz magasztos lelkeddel előttem, ki egyedüli valál e fájó szív megérthetőségére, kit nemes elszántságod és fennkölt szellemed kiemelt a köznapiasság untató folytonosságából fel a magas bérecek esillagkoszoruzta ormára, honnét virányos mező terül a zöldellő völgybe, honnét a napsugár árasztja áldó melegét; miért hagyál el?!

Vagy, igaz! nincs semmi, mi itt örök létnek örveendhetne.

Nézd a kellemes tavaszt, mely ezer bájoló virágával ékeskedik, ellankasztja a nap erős heve; a virágos mezőt megfosztja ékességétől a zord félfagyos hidege.

Amott félistenek nemzetek rabbilliuceit törik szét, itt a tudomány viv halhatatlanságot; ott örök becsü műveket alkot a világ és mind ez elenyészik idővel, csak ködfátyolként maradnak emlékeik. Új félistenek jönnek, új nemzetek élnek a régiek romján, újra hajt a virág, régi illatát már elvivé a szél messze tájakra.

Te is kiadád lángoló lelkedet, csak porhüvelyed van előttem; te elmegysz és az utolsó napig vissza nem jösz, bármiként keseregjen is e szív, mely keblemben dobog.

„Éltünk mulandó, gazdagot, koldust mind egy sirba nyel a halál.“ Ott egyenlők vagyunk, testünk az őszanya táplálására használva.

És vajjon nem ujong-e a férgek milliónyi tömege, hogy letértünk a küzködés ösvényéről? Évek mulva a régiségbuvár örvend esontjaink maradványán, nagy bölesen ítélve életünk körülményeire és tán megalkotja a föld arany korszakát?! Pedig, ha tudná, mily kínok közt és mennyi fájdalom elviselésével váltunk meg e zörgő rémek-től! nem-e a kőkorszak embereinek tartaná esontjaink maradványát?!

„Isten! kit a böles lángesze fel nem ér!“ Világod elbájoló és teremtményeid koronája, az ember, ki kevélysége miatt elesett, mily rut az öröklő bűn másíthatlan átka alatt

Küldj egy reménysugárt szenvedő néped borult egére, mely elhajtsa a setéséget és világító szövetekeként égjen emberi sziveinkben, hogy eltörölje a nagyravágyás undok bűnét és meghozza azt, miért ezrek ontának már vért, a miért dicső Megváltónk kínos halált szenvedte! És nem lesz annyi szív megmértelyezve az önzés rut büne által. A téled elfordult tévelygők önző bűnökben elég merészek létezésed kétségbe vonni, pedig büszkén hirdetik magukat a természet titkainak magasztos ismerősül.

Küldj egy rettenetes fergeteget e világ bűnös Sodomájára, hogy eltörölje az embert a föld színéről, de ne adj Noe bárkát! ne hogy vak elbizakodásban a fin ismét apa káromlóvá legyen, vagy a esöpörödő nemzedék bábeltorony építésére gondoljon . . . oh mit mondok — adj inkább a bűnösöknek bűnbánó szívet . . .!

Boldog vagy egyetlen barátom! mert megszűntek szenvedéseid, mert szíved megszűnt dobogni és mert szemeid nem látják már többé ez önzéssel telt élet különös bohoczeit, kik egy falat kenyérért mások akaratától függve, a megkorlácsolt medveként járják kelletlen tánczaikat, míg gazdáik hatalmas dorongja ismét csendet nem paranesol

Készítetek a ravatalt, hintetek reá száz tavasz ékességet, halmozzátok el dicsfényvel azt, kit életében megvettetek, mert szíve volt, mert szeretni tudott lánoglón, mert egy fenséges eszme kivihetetlen reménye törte meg ez ifju életben a nemes szívet.

És mégis, mi boldog ő, kit a szenvedések hosszú sora kiuzott, kit megesalt szerelme és annyi kínos emléket hagyott szívében, kit már az apai szeretet édes érzete sem boldogított, mert ismeretlen vala!

És most mily nyugodtak arcvonásai, melyekben a keserü élet szenvedésbarázdái szántvák, mily mosolygók ajkai, melyek az életben annyszor keservre nyiltak; lelke fenn lebeg a csillagos ég Ura előtt, ő megérti e szív fájdalmaít és a földi szenvedésekért örök nyugalommal jutalmazza.

Halljátok?! megkondultak a harangok Elhangzik a temetési ének bus melodiája. még egy kis ut még egy vég buesu tompa zörgés és örökre elváltunk attól, kit szívünk boldogsággal szeretett.

Leírhatlan fájdalommal kísértem barátomat az örök nyugalom csendes homába. A végtisztesség kegyelet adójának lerovása után visszatértem barátom lakására.

Itt minden üres, senki sehol

Szívem kesergő fájdalmában elmerengve, hallgatagon ültem le, bánatos magányomat egy szolga léptei zavarták meg, ki lepecsételt esomagot adott át, mely nevenre volt ezimezve.

Boldogult barátom kéziratára ismertem.

Leírhatlan eme kedves meglepetés emléke, mely első pillanatra eltöltö egész lényemet.

Már ismét az élők közt képzeltem barátomat, már-már kezét akarám szorítani és oly sokat mondó szemének fényében véltem láthatni, a mikor kijózanodva boldog képzeletemből a halál áldozatára gondoltam.

Megnéztem egy esomagot, egy kéziratot találtam benne napló alakjában és egy levelet, melynek szószerinti tartalmát itt közlöm:

KEDVES ENDRÉM!

Ismered már részben küzdelmes életem lefolyását, melytől édes megnyugvással és azon boldogító öntudattal válok el, hogy a siron túl lelkeink ismét egyesülnek — örökre — elválaszthatlanul.

Esodálkozol tün e mondatomon? mert épen tölem jönnek. Ne esodáld! Szavaim meggyőződéseim, melyektől el nem tántoríthat már a világ száz ál bölese, száz természet tudása sem, kik az anyag állandóság eszméjén nyargalgotva vakságukban az Isten létét is elég merészek kétségbe vonni.

Ismersz, és tudod, ha valaki, úgy én is buvárokodtam a természet titkainak felismerésében, én is igyekeztem sovár lelkemet meggyőzni a tudomány sarkalatos elvéivel, én is iparkodtam új világot teremteni, hogy az ál bölesekkel karöltve kimondjam az Isten nem létét; de hála az Egnek! nem elégedtem meg a böleselkedésekkel, hanem tényeket hasonlítottam össze, melyeket egybe vetve azon magasztos eszmére jutottam, hogy van Isten! Es mi vezetett e nemes forgalomra? nemde kívánesi vagy? . . .

A hatalmas természet működése, melynek gépezete esodás szakavatottsággal és emberi észet túlhaladó ügyességgel van vezetve és irányítva.

Hej, fájdalom, a fembhéjazók, a hitetlen természetvizsgálók hamis tanokat hirdetnek, hogy kiürtsák az emberi szivekből a lángoló szeretetet, hogy rabszolgaságba taszítsa a szabad szívet, és kétségbe ojtják a reményt, mely egyedüli vigasza sokat esulatott életünknek. Ők az okozatokat az ok nélkül akarják megfėjteni elég észszerűtlenül!

Nem félstenenek ők, hanem haramiák, kik boldogságra vezető utunkban megakadályoznak és megölik szívünk s egyetlen lelkünket a hatalmas Isten képét és az undok materialismus posványába dobnak. Mit bánják ők, ha szívünket örök kárbotatba taszítják, ha kiölik még a csiráját is a reménynek.

Nézd a socialismust és kísérd figyelemmel annak minden tetteit, mely virágzó városokat rommá dönt, mely a munkás esendes hajlékát a vad kegyetlenség és nyomoruság undorító fészkevé teszi: nézd a pénzvilág gőgös és büszke embereit, hol a legdicsebb törvény a felebaráti szeretet ki van írva és meg fogsz győződni szavaim igazságáról.

Az állbőlesek sok természeti tüneményt magyaráznak meg, következtetnek, ítélnék és kimondják az Isten nem létét; de tudják-e a kezdetleges élet alapját, a sejtet, előállítani? Nem! nem! soha!

Bármennyire ismerjék az alkotó elemeket, azok plisikai és vegyi összefüggését, a fény, villámosság, levegő és víz hatását; mégis ez nem fog nekik sikerülni soha. Pedig mily egyszerű ana kis élet, melyet egy sejtből alkotva mondanak, — — —

Most életem véghatárán állok, még a hajnal ragyogó fényét látom és ki tudja! az alkonyat nyitva találja-e szemeimet?

Elgondolva lefolyt életem eseményeit, azon eszmére jutottam, hogy téged felkérjelek naplóm átvételére.

Ismerd életemet teljesen, és tud meg mit szenvedék és mily kimondhatlan boldogtalan voltam.

Oh! mily gyönyörrel válok meg e kintelmes élettől, melyben megaláztatás, szégyen és megvetést kelle eltűnöm a roszaktól . . .

Csak a te emléked volt kedves előttem, csak téled válok meg nehéz szívvél.

Hallgasd meg utolsó kérésemet és ne ítéld el ha naplómnak oly részeire fogsz akadni, melyek tán szégyent hoznak reám!

Mentsen ki elhagyatottságom és azon borzalmas körülmény, melyben neveltetésemet levém

Tizenkettőt üt fali óráim, a fáradt munkás árnyékba vonul, hogy táplálására szükségelt étket magához vegye, új erőt gyűjtsön munkája folytathatására; gyönyörűen terül el lakásom előtt a rét, ezerszépségével, a virágok illattárja, a paesirta éneke, minden . . . minden örvend a szép természetnek . . .

De hald! megkondult a lélekharang! . . .

Én is még egyszer örvendék e esodás természetnek, melynek komoly tanulmányozásában oly sok régi dolgot ismerék meg . . .

Vigasztalóm jön, a halál kopogtat ajtómon és én örömtől sugárzó arczezal rohanok zörgő esontjai közé.

Oly hideg kebele oly rémületesek esőkjai és mégis, én boldog vagyok!

Boldog a jelen perczen, mert tudom, a következő óraütés már nem bántja dobjártyámat . . .

Ah! hol vagy anyám?! — Karjaidba óhajtók megpihenni, hogy ez irigy világ el ne idegenítsen többé téled . . .

Igen. — Igen, érzem már forró esőkjaidat, érzem kebled melegét; már nálad vagyok egy szebb hazában, hol „nem bánt senki, nem fáj semmi“!

Szívem megtört izmaim elgyengültek elném megtagadja további működését, ne vedd rosz néven egy haldokló szakadozott sorait!

Légy áldott és boldog; gondoldj némelykor elhalt barátodra, ki a mikor e sorokat olvasod, már kiszenvedett. Isten velünk!

Géza.

(Folyt. következik.)

VI

Hasznos tudnivalók.

1. Hogyan lehet a virágokat virágzásra siettetni?

Ugy ha egy másfél liter forró vízben feloldunk 20 gram kénsvavas köményet, 10 gr. salitromot és 5 gr. fehérezukrot; a kihűlt folyadékot egy jól bedugott üvegebe tartjuk s mikor este és reggel a virágokat öntözgetjük, egy liter öntöző vízhez mérten csepegtessünk az öntözőbe e vegyüleből 10 cseppet s így öntözve, a virágok pár napra virágozni fognak.

2. Hogyan adhatunk valamely virágnak tetszésszerűt színt és illatot?

Főleg a fekete, zöld és kék szín az, mit nehezen lehet kapni a virágok közt, azért a jó emberekre, kik a virágokat szeretik, érdekes tudni, hogyan állíthatják elő e színeket mesterségesen. Ki virágot nem szeret, az jó ember nem lehet! — hát csak a jó embereknek adok utmutatást a kérdésre így:

a) ha fekete színt akarunk bármely virágon előállítani, vegyük az eperfa gyümölcsét s azt törjük apróra ha jól kiszáradt; (1 kilo)

b) a zöld színhez vegyük a rutha leveleit és száraiból kiszajtolts és megszürt nedvet; (1 kilo)

c) a kék színhez kék buza virágot veszünk s azt jól megszáritva, porrá teszünk. (1 kilo.)

A növényt, melynek virágát ily színűvé akarjuk állítani, oly kerti földbe kell ültetni cserépbén, mely a napon jól kiszáradt, finom és sűrű szítával megszáritált.

A színezés így megy: veszünk 2 kilo juh gánajt, egy fél kilo timanyagot, 1 kilo eczetet és 10 gr. konyhasó port, ezt téstávká kell keverni egy edénybe, ha ez meg van ama növény gyökerét jól bekenjük kérgesen a keverékkel, melybe a 1, 2 vagy 3 számból vegyítjük a port jól bekenve gyökerű virágot a nevezett földbe beültetjük s vízfestékkel ily három szín szerint készített vízből öntözzük naponta a földet és virágot (a feketét fekete vízzel s. i. t.) nem engedjük a virágot az eső harmat és hidegnek — hanem a napra teszszük s így gondosan ápoljuk.

A vörös színt is előállíthatjuk pl. a nevezett trágyás keverekhez a fenti 3 szín helyet adunk bersen forgácsvizet (1 kilot) s úgy teszünk mint előbb — gyönyörű az így elő állított rózsá és lilium.

Ha különös illatot is akarunk előidézni akkor az elvetendő virágmagokat áztatunk meg 1 napig (24 óra) a következő $\frac{1}{2}$ kil. juhtrágya 2 decilit. eczet, kevés pézsmá (2 gram) porrá tört ambra (5 grm.) keverékben a magot a fenti földbe vessük el s rózsá, levendula, fodorminta, tarkafüstölő sat. vízzel öntözzük a földet s a növényt is mindig és így ritka illatot terjeszt.

3. A sör biztos javító szere

Ha a sör nem jó pl. keserű, fanyar sat., veszünk egy szenporral telt zacskót és azt a hordóba eresztjük, mi a sört megjavítja és tisztítja.

4. A szunyogok ellen szer.

Ha a rut szunyogoktól szobában és kertben menekülni akarunk, tüzes vasra borezetet öntünk és jól kamforzott zsebkeudöt hordunk — ezt utálja a szunyog, valamint azt is, ha száraz levendula virággal füstölgeted szobádat.

5. Milyen a legegyszerűbb légsúlymérő?

Ilyen ni! — egy literes tiszta s fehér üvegbe tégy 10 gr. tiszta salétromot, 3 gr. salamiát, mindkettőt finom porrá törve, önts erre $\frac{1}{2}$ liter jó borszeszt, az üveg nyílását vond be finom hálóval s azt a közepén tölve szurd meg pár helyen, hogy a levegő külső nyomása ne legyen megakadályozva

Az ily egyszerűen készített Barometer oleó és hasznos. Ha szép idő lesz, a szilárd részek leülepednek a fenékre és a borszesz átlátszó; ha eső lesz némely szilárd részek felszállanak s a folyadék homályos lesz; ha nehéz idő és vihar jön, a szilárd részek mind felszállnak, ott kérget képeznek és a borszesz forrni kezd. Ezen szép tünetmények mindig 24 órával előbb jelzik a változásokat!

W. Tibikarsz.

VII.

A havi eseményekből.

Bukurest magyar telepének róm. kath. plébánosa ft. György István es.-szt.-györgyi születésű buzgó Passionistarendű áldozár június hóban Magyarhont bejárta jócélú pénzgyűjtés végett; Csíksomlyon lévén a pünkösdi ünnepeken, örvedetesen beszél el a magyarság terjedését Romániában. Sok ily buzgó magyar missionariust adjon Isten egyházának!

† E. év jún. 9-én hosszas szenvedés és a végszentségek buzgó felvétele után az Urban elhunyt ft. Rieger Gottfried e. e. r. k. áldozár és székelyudvarhelyi r. kath. gym. igazgató tanár. R. i. p.!

Különös figyelemre méltó népiskolai számtani vezérkönyvet bocsát közre a népiskola ügyében ismeretes tollu T. Józsa S. ily ezmen: „Számoló kockák használata a népiskolai számtanításnál és még valami.“ E jeles művet mielőbb bőven ismertetjük, mely eddig is magasrangú szakértők figyelmét magára vonta. — Egészen eredeti mű ára tetemes oleó lesz!

Gyergyószárhegy községében nagyszerű fehér márványtelepre találtak s máris a bányamunkálatok nagyban folynak. Örvedetes haladás a Székelyföldön.

Borszéken a fürdő idény június 15-én megkezdődött. E szénsavas híres gyógyfürdőre sergesen jönnek az egészséget megüdülést kereső vendégek. — Gy.-Ditró és Szárhegy fürdőtulajdonos községek nagy áldozatokkal mindent megtesznek a vendégek kellemes időtöltésére.

